

There is a complete MS. of this in the Bodleian (MS. Marsh 3289).

of Physicians.

Verses 145-194 of the Vaidyavallabha or Trisati. A work in verse on the treatment of fevers; it is sometimes called the Friend

3 leaves, numbered 9-11.

written in the 18th cent.: 9 x 4 $\frac{3}{4}$ in.

on country-made paper: undated, but

103. Sanskrit MS. in Devanāgarī characters.

ŚĀRŪGĀDĪHĀRĀ, son of Devarāja.

Mahamahopadhyaya

HARAPRASAD SASTRI.

M. A., G. I. E.

103-19

No 7.

by Śārīṅgadhara
son of Devarāja

See Aufrecht's
catalogue of
the Bodleian
Sansk. Mss.
p. 310

There is a complete MS. of this in
the Bodleian (MS. Marsh 3289)
26, Pataldanga Street,
Calcutta. This fragment begins in the Bodleian MS.
191

on f. 179 verso line 10; ends f. 182, l. 22

more usually called Vaidyavallabha
Trisati. A work in Three Hundred
Verses of which 145-194 are
the found in these three leaves
numbered 9. 10. 11.

Country made paper
Lines 12 on a page.
Character Nagari of the 18th Century.

अनरसवत

मतिव्रतः

पारुखरि ३

महादेवो धृमाया
यनाशायसद्यः
भवति

व्याजसूत्रे
ए

नमोऽपत्र
समाजस्य
य

सौवीरोन्नतः

वासारतः

रसंजन

कंठकारी ३ प्रबोधा

५७३

यापरि मधु निता

रपा मा सार घमु भ्रायुक्तः ॥ अंजनयुक्तं सिंहमुखस्वरसः संशयमयितु मस्तजमिहानलसः ॥ १४५ ॥ इति रक्तघ्नी प्रतीका
 रः ॥ ॥ अस्तनिप्रलपतिमुद्यतिसततं नवरकासवानवान्जंतुः ॥ मुग्धदृशिसन्निपाते मुग्धसस्ताक्षिमंडलो न
 वति ॥ १४६ ॥ पिचुमंदपचं पचापटो लीत्रिफलातिक्तनिदिग्धिकावृषीताः ॥ जरमुग्रतरं विपाच्यपीताः प्रमि
 चैतन्यहरं हरं तिशीताः ॥ १४७ ॥ प्ररिष्टमुस्तत्रिफलापटोली सुद्रासुरद्वारुद्रः ॥ विपाच्यपीतामदमोदपि
 तज्वरप्रमाथायमेवंतिपद्यः ॥ १४८ ॥ किराततिक्तोषणराजिकाभिर्मधुपुताभिः प्रवरोवलेहः ॥
 मधूकसारोषणरामठोगंजनस्येजनेस्यामधुसिंधुहृष्माः ॥ १४९ ॥ तुरंगगंधालवणोग्रगंधामधूकसारो
 षणमागधिमिः ॥ बस्ताबुशुठीलशुनान्वितामिर्नस्यद्रुवां मुग्धदृशंकरोति ॥ १५० ॥ पिचुमंदवचा
 रविमूलमैरुक्तकगंधवधूतगरागरुमिः ॥ मृदमात्यराठीरुदसिंधुकस्तकमधुसर्षपकैरिहधूपव
 रः ॥ १५१ ॥ इति मुग्धनेत्रप्रतीकारः ॥ ॥ यस्तु संक्षिप्तहादीनां सर्वे लज्जैः समायुतः ॥ विशोषाद्वा
 हमोहाद्यः सोमिन्यासोतिदुःसहः ॥ १५२ ॥ अतएव विशोषज्ञैर्मुनिभिश्चरकादिभिः ॥ एकं एवा
 यमुदिष्टो सन्निपातात्मको जरः ॥ १५३ ॥ स्नेहोवलीढः सितसर्षपाणां संहिगुभंगद्रव्यैर्गवेरु ॥
 हन्यादभिन्यागदोग्रशक्तिं यथा विरक्तिं विषमिलाषः ॥ १५४ ॥ न संहितं कोष्मजलेन कृष्णसेफालि

या

सिंधुकोनिर्गुडी ४

उग्रतरं नवरं प्रक
रणात् मुग्धनेत्रं
हरति

मधूकसारस्य
नमोऽपत्र

उग्रो वचा

वेतसस्यो

सर्वलिंगसमो

तस्यैव सन्निपातः

अनरसवतः

अप्रकस्यरतः

निर्गुडी १

॥ त्रिशती ॥

सकल प्रवर्कता रत्नोत्तरत संधी रुं वना पवतार

धमासा

कासारधर्मिंधुतीव्रैः॥ रत्नोत्तरत संधी रुं वना पवतार ॥१५४॥ चरणताला
 लिकमौलिषुदाहादलगदृदंशनादपियः॥ नोबुद्धतेतमुयै वृश्चिकविषकंटकैयथयेत्॥१५५॥
 सुशगंधपलाशपुष्कररजोदुस्प^{पद्म}पद्म^{रत्न}रसांशुगिनिः॥ कथितं पयः प्रशमय^{पद्म}पद्म^{रत्न}मेवसंता
 युतिं॥ त्रायतीदशमूलपुष्करवृषव्याघ्रीशठीकारवी^{वनेतुलसी}भार्ग्यं रंडकदुत्रिकामृतलताजोमू
 त्रसिद्धं तथा॥१५६॥ सठी^{पौष}कुसुद्रा^{वित्रक}मुंठी^{वेनिमून}शिखिमृरिचमालूरविकसारसारुकरा^{मनो}यंतीवृष
 केशवचामिः शृतजलं॥ अनिन्यासं हन्यादुपलभितरि^{पौषाण}ष्टसंनजिद्रमा^{निबं}चुद्रा^{वेनि}बृसुरभिजल
 पक्षंतमथना॥१५७॥ सजीरकुल्लमाकटुतुंबहेमबबूलपत्रासितजीकोयैः॥ हरीतकीकटुफलरुकु
 लवैरुद्रूलनं स्वेदमपाकरोति॥१५८॥ नार्णीनिबधनाभयामृतलताभनिबवासाहकीत्रायतीक
 टुकाबचात्रिकटुकोशोनाकशकटुमैः॥ सत्नायासपटोलंपाटलितृहृद्वावीविशालानिशाबा
 पुष्करसिंहिकाद्वयसठीधात्र्यहृदेवदुमैः॥१५९॥ काथोयंकिलसन्निपातनिवहानूवात्रिश
 दंगः क्षोणादुर्द्धान्निजतेजसाविजयतेसर्पानगरुत्मानिव॥ किंचिच्चासबलासकासगुदरुकरु

धनूरपत्र

इंद्रयव

प्रावलाव
हृडादेवत

कारेली

पाठापाठी

एरंडमूल

इंद्रवास्तवी

रामः

५९

सुप्रपादशोधकः त्रिकुत्रिगुणो भागः सुतागोत्र चित्रकः श्रवणः सीता भागः २ अहिपेनकः भागः ३ गणराजस्य रसः सप्त
दिने खल्वे प्रातः पेस्यात् एक दिनेने पालस्य केशं भव्यानि॥

त्रिशती०

कठिनैः कंठकैः जिह्वाप स्यनशृणोति नोपभाषते॥ कांजिकेन कवलयग्रहं तुर्मा तस्यः सुखमुद्रकरोति शिरानां कांजिकं कलिलं त्र्यंगली॥
जंजनबीजपूरद्वेण दाशरथीरमः रससायादो दानं मकतान्न तवचनोपानं शमयति॥

कठितरकंठकाहतरसनौ नशृणोति भाषते नापि॥ ज्वरकासमोहतापश्चासयुतो जिह्वाकांतः॥ १६॥ कटुतैला
रनालाभ्यां कुर्वीत कवलयग्रहं॥ देवतेनाथवासयः कांजिकेनास्यमुद्रये॥ १६॥ किरानतिता कलिलं कुल्लिजक
पूरकृष्णकटुतैलयुक्तः॥ अक्षद्रवः संशमयेद्वसतां दोषं क्षततोदाशरथिर्वथाशु॥ १६॥ शाखरपणीमाखर
मूजामयमधुसुतः॥ शंबुकपुष्पासहिताः सेव्या वाचाविशुद्धये॥ १७॥ क्षुद्रनागरपुष्करा
मृतलताब्राह्मीवचासुव्रतामार्गीवासक्यासतोपदरसौकाथोजयेज्जिह्वकं॥ विश्वावर्म
विभारीयुगवरोवत्सादनीवारिद्व्याधीनिंबपटोलपुष्करजटासुग्राकमिर्विकृतः॥ १७॥
विषमहोषधमागधिकोषणद्युमणिरक्तकमाद्रकमर्दितं॥ कमविवर्धितमुद्गलि
तज्वरस्त्रिपुरभैरवरषरसोवरः॥ १७॥ इति जिह्वकप्रतीकारः॥ अंतर्दाहोदं
उपातोतकास्थः कुंभीपाकः प्रोर्णनावः प्रलापी॥ एणदाहोभूतहासोजघोषोहा
रिद्रः संशोषिसंन्याससंज्ञो॥ १७॥ घंटापीडाम्प्रेत्यमीसंन्यताताः ख्यातापूर्वसु
श्रुतेन स्वतंत्रैः॥ बटूदोषैः स्युद्युल्लणैः कोल्वणैश्च साम्यादेकोहीनमध्याधिकैः

ब्राह्मीबिम्बमूलकुष्ठं मधुशंखपुष्पीसहिता॥

विभारी हरिद्राक्षप

रुक्कुष्ठं देवदारु

पर्यटः

सुव्रतामार्गी
केशरसा
पुष्करजामूलं

रामः

१०

10

आद्रकस्त्रिपुरभैरवद्वेणं वसनागनागपुंदाशरीरपरि
किमहं विमानं॥

अधिवत्तरीरं उदरे वा ताधिकः चेतनारहितः ४ अंतर्हीनो बहिः शैत्यं प्रसाध्य निवा

दं डो यमदंडः तद्वत् पातो आघातो यस्येति
इतस्ततः प्रमतिः ४

रक्तवर्तिग
रफा।

षट् ॥ १७४ ॥ नवं त्वमी भाग्यविवर्जितस्य नरस्य नूनं मितजीवितस्य ॥ अर्थाभिरेषा महिज्जलानि स्फु
टं यथोद्देशमथो वदामि ॥ १७५ ॥ अंतर्हीनः शैत्यं बहिः शयस्याति संततश्चासः ॥ अंगमिव दण्डक
ल्पं सौतर्दीहार्दितः कथितः ॥ १७६ ॥ इति अंतर्हीनः ॥ नक्तं दिनं निद्रामुपैति ग्लानि मूढधीर्न भसः ॥
उत्पादं उपाते प्रमातुरः सर्वतो प्रमतिः ॥ १७७ ॥ इति दुःपातः ॥ संपूर्यते शरीरं ग्रथिभिरभितस्योद
रं मरुता ॥ आसातुरस्य सतं विचेतनस्यातकार्तस्य ॥ १७८ ॥ इति अंतकः ॥ घोणविवरबहुदु
शोणसितनीलशोणितं सार्त्ति ॥ विबुधं न्यस्तकमभितः कुंभीपाकेन पीडितं विद्यात् ॥ १७९ ॥ इति कुं
भीपाकः ॥ उद्दिष्य यः स्वमंगं क्षिपत्यधस्तान्निनांतमुद्धसिति ॥ तं प्रोर्णना वज्रुं विचित्रकं वि
जानीयात् ॥ १८० ॥ इति प्रोर्णनावः ॥ खेदत्रसांगमर्दः कंपवमीदवथवो यथा कंठे ॥ गात्रं च गुर्वतीदं प्र
लापि नुषस्य जायते त्विर्जा ॥ १८१ ॥ इति प्रलापी ॥ परिधावती वगात्रे रुक्पात्रे नुजगपतंग हरिणगः ॥
वेपथुमनः सदा रुस्येण दारुज्वरार्तस्य ॥ १८२ ॥ इति एणदाहः ॥ अश्वादीन् धिगच्छति न स्वाविषया
न्यदीक्षियगमः ॥ रुसति प्रलपति परुषं सजेयो भूतहासा र्त्तिः ॥ १८३ ॥ इति भूता हासः ॥ ॥
कुगलकशरीरगंधः स्क्ंधरुजावा निद्रुगलरंध्रः ॥ अजघोव सन्निपाता दातो प्रमादोः पुमान्मव

वायुकिं

नभसः आका
शावलोकिः

नासिका आक
शरक्तं नीलं

असिनें स्वावः
उद्यानं हस्तं

अंतकं प्रसाध्य
पमसदृशत्वान्

अरुणजेवः कपो
लवरो संनिपातो

निरंतरं आसं
शोधयुक्तः ॥

य
निरंतरं आसं
शोधयुक्तः ॥

अंगं अधस्तात्
अधः क्षिपति
उद्दिष्य सति
कठरोधादिकं
तविचित्रकं
अंगः स्फुरति
नीतिः दाहः कं
ठे व्याप्य

वेपथुः कंपः वज्रगाणो सर्पाणो मसिणो हरिणां च गणः सवहः परिधावति संभावनं भवति ॥ आत्रत्वद्वयं निहायाणां योगमसमरुः शरीरं
राक्षसं क्षिरसंगं वा निस्त्राविषपाकं अविगच्छति ॥ भूतहासो आश्रितो यो यस्य ॥ अजघत कोषः अजघत गोभो रशरस्य संययो स जा विद्यते निद्रु
कं नावकुड्मजरंध्रं

